СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 66. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 22-го березня 1938. No. 66. Jersey City, N. J., Tuesday, March 22, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЗАКІНЧЕННЯ РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗІ СИТІ. — Минулої суботи закінчилися річні збори головного уряду У. Н. Союзу. Збори порушили цілу низку питань, серед них такі, як: організування членів, закладання молодечих спортових дружин по відділах, інвестиція майна, світова вистава в Ню Йорку, преса, поміч студіюючій молоді й інші. Було їх так багато, що про їх вирішення буде можна донести доперва окремим комунікатом, який появиться цими днями.

ВЕЛИКЕ ВІЧЕ В НЮАРКУ.

НЮАРК. — Тут відбулося минулої неділі величаве протестаційне віче проти чотирьох окупантів українських земель, влаштоване заходом української національної організації стейту Ню Джерзі й окружної управи ОДВУ стейту Ню Джерзі. На віче, яке відбулося в словенській салі, прибуло коло півтори тисячі людей. Вічем проводив В. Буката, голова стейтової організації, а секретарювали Л. Синин і С. Бутковський. Вступну промову виголосив Т. Рудий. Д. Галичин говорив про переслідування українців під усіми займанцями й про те, в який спосіб український нарід реагує на ті ворожі удари. В. Душник представив положення українського народу під Польщею та її атаки на все українське життя, включаючи церкву і її голову, митрополита Шептицького. Англійською мовою говорив пресвітеріянський проповідник О. Куман. Він переповів ті удари, які Польща завдає нашому народові, а зокрема згадав про завдання американських українців супроти Рідного Краю. О, д-р В. Клодницький вказав на моральну силу нашого народу, яка стане важним чинником у будові української держави. В. Буката прочитав резолюції, які приявна публика приняла повстанням з місць. Збірка принесла $250.

ЛИТОВСЬКЕ ПРОТЕСТАЦІЙНЕ ВІЧЕ.

НЮ ЙОРК. — Минулої неділі пополудні відбулося в галі Купер Юніон у Ню Йорку протестаційне литовське віче, звернене проти Польщі. Вічем проводив адв. Карло Павлавсказ, а секретарював редактор Дж. Лавказ. Бесідники гостро таврували зазіхання Польщі відібрати литовському миролюбному народові його волю. Вони наводили, що литовський нарід, хоч невеликий, то видав зпоміж себе цілу низку великих людей. Згадували історичну минувшину, в якій Литва була велика держава, та підкреслювали традиційну приязнь Литви з українцями. Представник Обєднання Українських Організацій в Америці, Е. Ляхович, запевнив литовців, що українці готові поруч з ними боротися проти спільного ворога, Польщі. Цю заяву литовці приняли гучними оплесками. Галя була виповнена вщерть людьми. Було поверх 2,500 людей. Переведена збірка принесла поверх $1,200. Серед публики було багато українців. Українські січовики явились організовано.

СВЯТО БАСАРАБОВОЇ.

НЮ ЙОРК. — Минулої неділі вечором відбулося в Стайвесант Гай Скул свято в честь Ольги Басарабової. Були гарно підготовані виступи хору під проводом п. Т. Онуфрика й орхестри п. Гайворонського, які виступили з новою програмою. Святочний реферат виголосив д-р Л. Мишуга і в ньому проаналізував геройчний характер української жінки. Всі точки публика нагороджувала рясними оплесками. Публики було біля півтори тисячі. Переведено збірку на політичних вязнів.

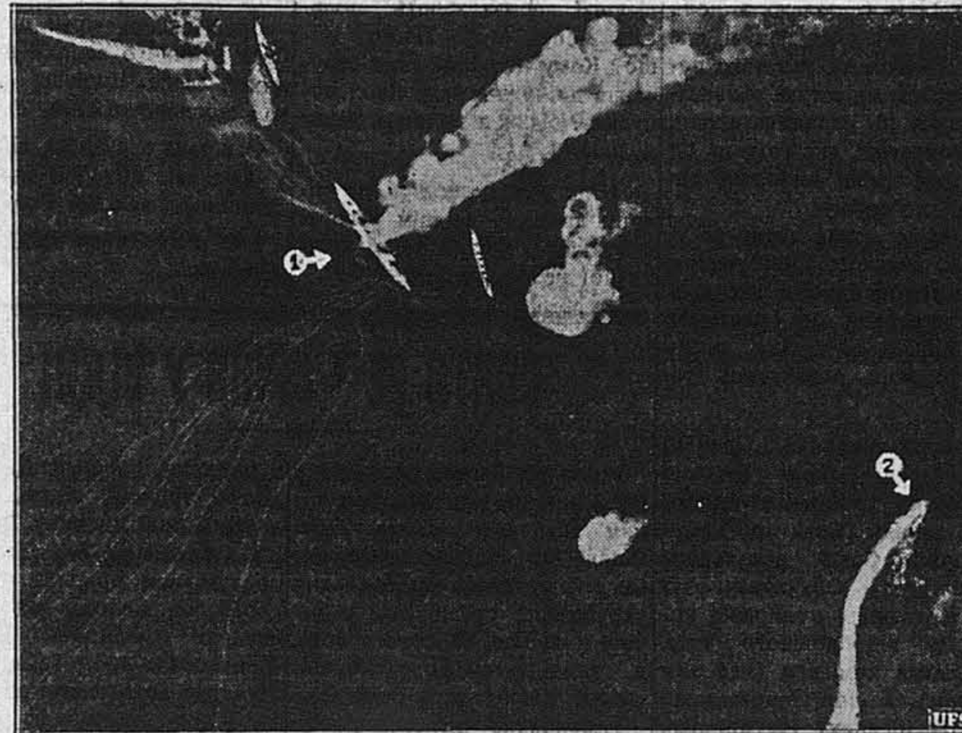
АРЕШТУВАЛИ СМЕРДЮХА.

НЮ ЙОРК. — Поліція арештувала на жадання президента чоловічину, що зветься Давид О'Дел, за те, що він писав до президента „затроєні" листи, закидаючи президентові зовсім безпідставні річи. Цей чоловічина називав себе „суспільним виховником". Поліція викрила, що два роки тому той сам „суспільний виховник" писав такі безпідставні листи з ріжними закидами до посадника Ню Йорку, Ля Гвардії, закидаючи посадникові, що він повикидав з праці цілу низку чесних і працьовитих осіб, позбавляючи їх у той спосіб шматка хліба. Ля Гвардія судовою дорогою доказав О'Делові брехню і він мусів ці закиди відкликати. Тепер він пробував робити те саме з президентом з виразним натяком, що за певну грошеву нагороду він замовкне.

УХВАЛЕНО ПРОТИКОМУНІСТИЧНИЙ ЗАКОН.

ОЛБАНІ. — Легіслятура стейту Ню Йорк ухвалила закон, на основі якого всіх комуністів будуть усувати з державних, виховних і інших важних суспільних посад. Під комунізмом означено доктрину, „яка прямує до повалення держави шляхом сили і розбою, яка проголошує пролетарську диктатуру та яка прямує до знищення свободи слова". Той закон відноситься також до анархістів, які теж проповідують повалення нинішнього державного устрою шляхом сили.

СВІТ В ОБРАЗКАХ

ЯК ВИГЛЯДАЄ БОМБАРДУВАННЯ КОРАБЛЯ З ЛІТАКА.

Фотографія з повітря битви між кораблями й літаками. Під 1 корабель „Балеарес", вірний Франкові, в хвилі, як на ньому вибухає бомба. Під 2 англійський контрторпедовець, що, як видно по водному сліді, відпливає з поля бою. Як „Балеарес" почав тонути, англійський корабель вернувся, щоб рятувати потопаючих моряків.

ТУРКИ НЕ МОЖУТЬ УЧИТИСЯ КАТОЛИЦЬКОЇ РЕЛІГІЇ.

Турецький міністер освіти видав розпорядок із забороною вчити синів турецьких громадян католицької релігії у школах, що їх ведуть чужинці в Туреччині.

ЦЕНТРАЛЯ ТОРГОВЦІВ ОПІЮ В ПОЛЬЩІ.

Митна сторожа злікв'идувала ватагу пачкарів, які займаються доставою опію до ріжних европейських країв. На слід цієї ватаги попала віденська поліція, яка викрила в магазині віденського двірця 300 кг. опію. Посилка була означена як пшеничні отруби. Вступні допити виявили, що посилка опію надійшла з Марсей до Відня, звідкіля мали переслати її до Польщі. У Варшаві арештували одного китайця, який перед кількома днями приїхав з Парижа. Централя пачкарів опію на Польщу була в Мисленіцах. Дотепер арештували 8 осіб.

КРАВ, ЩОБИ ПИСАТИ ЗАПИСНИК.

У Варшаві підчас ревізії в якогось Нікодена Пожоги знайшли його записник, де Пожога списував широко свої злодуйські „виправи", так, що поліція дістала розвязку неодного крадіжу.

У МОСКВІ РОЗСТРІЛЯЛИ ПОЛЬСЬКИХ КОМУНІСТІВ.

До Варшави надійшли вісті, що в Москві розстріляли провідника польських комуністів, Раєвского, відомого свого часу в Лодзі під назвищем Стефана Наймана, і Ленського, якого називали польським Сталіном. Між арештованими в Москві знаходиться еміґрантка Вера Костржева або Кошубска, вдова по польськім публіцисті. Ці вістки викликали пригноблення та переполох у колах прихильників комунізму.

КОРАБЕЛЬ АДМ. ГОРТІЯ ДОБУДУТЬ З ДНА МОРЯ.

Одно підприємство рішило видобути один з чотирьох австрійських панцирників, „Шент Іствáн", що його сторпедував італійський човен у 1918. р. недалеко Спліту. Як відомо, згаданими чотирьома панцирниками командував адм. Горті, теперішній реґент Мадярщини, який плянував окружити італійські кораблі на Адрійському морі. Одначе маневр італійського підводного човна, що затопив панцирник „Шент Іствáн", розвіяв пляни адмірала. Затоплений панцирник віз касу воєнних кораблів, сконцентрованих у Спліті, що мала кілька мілíонів золотих корон у золоті. Крім того сама вартість заліза затопленого панцирника заохочує підприємство видобути панцирник з дна моря.

НАПАД НА ПОМЕШКАННЯ ЛІКАРЯ.

В Микулинцях, пов. Тернопіль, напали перед кількома днями чотири невідомі чоловіки на помешкання лікаря, д-ра О. Розенмана. Один з напасників застукав в год. 5:30 пополудні до мешкання лікаря, мовляв по лікарську пораду. Коли йому відчинила двері дружина лікаря, до помешкання ввійшли ще два чоловіки і негайно кинулись на жінку лікаря. На крик нападеної вибіг із сусідньої кімнати д-р Розенман і заслонив своєю жінку перед дальшими ударами, які підрізали вже напасники бритвою горло. На крик лікаря напасники втекли. Поліція арештувала трьох чоловіків із села Лучки під закидом цього нападу.

СКАЖЕНИЙ ПЕС ЗАГРИЗ 183 ВІВЦІ.

В місті Гаслях (Німеччина) на ночуюче на пасовиську стадо овець напав скажений пес. Він загриз на смерть аж 183 вівці, заки прибігли з поміччю пастухи.

НІМЕЦЬКОЇ ЕКСПЕДИЦІЇ НЕ ПУСТИЛИ ДО ГІМАЛЯЇВ.

Уряд Кашміру не дав німецькій експедиції дозволу на виїзд у Гімалаї. Це пояснюють тим, що кашмірська влада дає тільки один такий дозвіл на рік, а цього року вже використала цей дозвіл американська експедиція на Каракорум. Німецька експедиція дістала натомісць дозвіл від уряду Індії на переїзд через долину Какан та на заложення табору по індійському боці Гімаляїв.

БОРОТЬБА ЗО СВИНЬМИ.

Великою язвою на Виленщині є свині, що, пущені самопас, нищать придорожні дерева. У боротьбі з тією язвою дорогова комісія вирішила роздати дороговим службовикам чорну фарбу, що її не можна змити, якою вони значитимуть свині, що волочаться по дорогах. Так можна буде знайти власників свиней та потягнути їх до відповідальности.

СЛОН ЗБОЖЕВОЛІВ.

В зоольоґічному городі в Мінхені мусіли застрілити найбільшого слона в Европі — Боя. Слон збожеволів і вирвав дерево з корінням. Одночасно поломив собі клеваки. Ветеринарі прийшли до переконання, що виліковання слона неможливе. Слон важив 100 сотнарів, був довгий 7.90 метра, високий 3.20 м. Хобот слона мав 2 метри довжини, відломані клеваки важили 26 і 28 кільограмів.

СМЕРТЬ ЗА ПРОДОВЖЕННЯ ВІДПУСТКИ.

Військовий суд у Вільгельмгафені засудив одного з моряків тамошнього відділу маринарки на кару смерти за самовільне продовження відпустки і за те, що оповідав про відносини в німецькій маринарці. Присуд негайно виконали.

ЛИТВА ЗМУШЕНА ПІДДАТИСЬ НАХАБСТВУ ПОЛЬЩІ

КОВНО. — Не маючи відповідної військової сили ні надії на те, щоб дістати звідкись допомогу, литовський уряд був змушений приняти злагоджений польський ультимат, знаючи, що інакше стотисячна польська армія, що стояла на границі, ввійде на литовську землю. Тим робом Польща змусила Литву навязати з нею дипльоматичні, торговельні, почтові й комунікаційні зносини, себто те все, чого від 18 років не було.

ВІДКЛИКАЛИ ВІЙСЬКО.

ВАРШАВА. — Польський маршалок і диктатор Ридз-Смігли вернувся з Вильна до Варшави, наказавши забрати негайно з Вильна і литовсько-польського пограниччя більшу частину нагромадженого там польського війська. Ридза-Сміглого витали в Варшаві як великого „переможця".

„ТРИЮМФАЛЬНА БРАМА" У ВИЛЬНІ.

ВИЛЬНО. — Як прийшла вістка, що польські вояки вертаються назад до своїх полків знад польсько-литовської границі, зготовано наборзі величаву триюмфальну браму. Зроблено це на те, щоб через неї могла перейти польська „переможна" армія. Ось такою перемогою задоволялися ті вшехпольські патріоти, що тому два дні кричали: „Завтра будемо їсти друге снідання в Ковні".

НА ВСЯКИЙ ВИПАДОК.

ВИЛЬНО. — Польський уряд думає, що таки ситуація ще не цілком ясна. І тому задержав кілька полків недалеко польсько-литовської границі, ніби для військових вправ.

ВШЕХПОЛЯКИ НЕЗАДОВОЛЕНІ.

ВАРШАВА. — Велика частина польської суспільности не задоволена з того, що Польща не заграбала вже тепер Литви, а принаймні пристані Мемель.

ПОДІЛИЛИ РОЛІ.

ВАРШАВА. — Польський уряд виявляє офіційно задоволення, що спір між Литвою і Польщею полагоджено в мирний спосіб та що Литва зреклася претенсій до Вильна, яке вже навіки останеться польським містом. Заразом цей уряд допускає „гостру критику", звернену проти себе. Але таку, що його критикують за те, чому вже раз не скінчить з Литвою і не прилучить її до Польщі.

ТВЕРДИЙ ГОРІХ.

КОВНО. — Литовський уряд приняв, щоправда, польський ультимат, але тепер ломить собі голову, як то наладнати практично оті „дружні" відносини з Польщею, коли і уряд і ввесь литовський нарід ненавидить Польщу.

ЗІГНАЛИ ЗЛІСТЬ НА ЖИДАХ.

ВАРШАВА. — Поляки, що були незадоволені з „перемоги" над Литвою, зчинили погром над жидами. Понищили жидівські склепи і побили жидів. Підчас того вбито дві особи, а коло сто осіб ранено.

В СОВЄТАХ НЕСПОКОЇ.

ВАРШАВА. — З усіх совєтських територій доносять про велике незадоволення серед селян, а зокрема серед армії. Кажуть, що в Пермі й Вологді вибух бунт серед військових залог. Таке саме незадоволення панує і серед моряків, яких тепер дуже погано віджквляють. Кружляють вісті, передані з добре поінформованого джерела, що молодь обкидала в Москві Ворошилова гнилими яйцями, як їхав зо штабу до Кремлю. Притім кричали: Зрадник, кат, провокатор. Усе те тепер не може дістатися за границі Совєтів, бо заведено надзвичайно гостру цензуру. Кореспонденти побоюються за своє життя і мовчать навіть тоді, коли знають про такі речі.

ВЖЕ І ТАКУ АРЕШТУВАЛИ.

МОСКВА. — Московський кореспондент часопису "Ди Ню Йорк Таймс", Герольд Дені, що завжди пише так прихильно про Совєти, доносить, що вже від двох тижнів сидить у совєтських арештах 27-літня Валентина Снігеревская, секретарка пресового бюра цього часопису. Дені подає, що вона була відома всім заграничним кореспондентам. Була надзвичайно доброю силою. І вихованою в совєтських школах та надзвичайно відданою Совєтам. Її арештовано в половині судової розправи над 21 совєтськими урядовцями, з яких 18 осіб розстріляно. Арештували її тоді, коли вона робила записки з розправи, щоб їх потім перекласти англійською мовою і передати кореспондентам, як це вона звичайно від довгих літ робила.

ПРОПАВ СТАРИЙ ВІДЕНЬ.

ВІДЕНЬ. — Американські кореспонденти згідно доносять, що старий Відень перестав уже існувати. І набирає цілком іншого виду. А в першу чергу стає наскрізь націстичним.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Co., Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЕВРОПА Й АМЕРИКА

В міру того, як нова загально европейська війна стає щораз правдоподібнішою можливістю, в міру того для людей в Европі, а тим більше для людей в Америці виринає як важне питання: яке становище на випадок війни займе Америка. Спеціяльно: чи вмішається вона в загально европейську війну, як вмішалася в 1917-тім році.

Деяку відповідь на це питання дав 17. березня секретар стейту, Гол, у своїй промові перед Крайовим Пресовим Клюбом у Вашинґтоні. Говорив він там перед пів тисячею визначних американських редакторів, кореспондентів та федеральних урядовців, а його промову передано радієм по Америці й Европі. Гол підкреслив, що нові події в світі не змінюють основних засад американської політики. Ця політика стоїть за мир та мирне полагодження річниць між державами. Вона стоїть тимсамим за удержання мирових договорів між державами та противиться ломанню договорів і вживанню сили до вирішення спірних питань. Недогідні міждержавні договори повинні бути змінені дорогою мирного порозуміння. Лише тоді можуть державні зброєння бути вдержані в межах поміркованости.

Гол осудив уживання сили для розгляду спірних питань, бо це на думку американського уряду мусить вести до міждержавної анархії та до загального здичіння. Всі ґазети зрозуміли, що він мав на думці Італію й Німеччину, хоч їх поіменно не згадував. Не згадував Гол теж поіменно Японії, але всі зрозуміли, що він мав її на думці, коли говорив, що Америка не думає зрікатися своїх прав на Далекому Сході, але буде обороняти там усіми способами свої інтереси.

Далі Гол виступив різко проти ізоляції. Америка має держатися політики кооперації з державами, які годяться на загальну лінію американської політики.

Відгукуючись на цю заяву найвищого по президенті урядника Америки, американська преса признала її вимовним висказом американської політики супроти критичного положення в Европі й Азії. Одначе рівночасно з тим преса проявляє деяке невдоволення з невиразних висказів Гола про кооперацію Америки з іншими державами. Багато ґазет хочуть виразної кооперації демократичних держав, а передовсім кооперації Америки й Англії. Деякі ґазети звертають Голові увагу, що американська публична опінія тепер рішена навіть на вмішання Америки в нову світову війну. Тої самої думки про зміну настроїв в Америці є й конґрес, коли там видно піднесення бойових настроїв до того ступня, що на збільшення фльоти конґрес може ухвалить сотки мільонів долярів понад те, чого домагався уряд, а уряд уже заповів, що він незадовго зажадає від конґресу ухвалення ще одних видатків на збільшення американської армії, видатків, зовсім не менших від видатків на узброєння на морю.

„УРЯД ВЕЛИКОГО АВТОРИТЕТУ"

Невиразний стан, який прибирають у Польщі всі справи, непокоїть самих поляків. Ґазети вичисляють низку пекучих проблем у республиці: переселення села, загальне переселення Польщі, жидівське питання, питання українське і т. і. І всі майже, опріч урядових, стверджують, що ні одної з тих проблем уряд розвязати не встані.

Знаний публіцист Мацкевіч (Сат) з виленського „Слова" пише: „Не тільки трагічне те, що уряд не може навіть приступити до вирішення проблем, від яких залежить доля Польщі і які дуже пекучі, але ще трагічніше те, що того роду проблем не встані розвязати також ні парляментаризм, ні демократія", яка вийшла би внаслідок зміни виборчої ординації до сойму.

І дальше зітхає автор за урядом великого авторитету, без якого ні одної з тих проблем не вирішити не вдасться. Бо і дійсно, питається, як же ті проблеми розвязують **тепер**?

„Квестія **урядничa**. „Премієр ставить чисельному союзові державних урядовців далеко йдучі закиди (мова про комунізуючий Союз польського вчительства). Обвинувачує їх у толеруванні і попиранні комунізму від довшого часу. Призначає комісара (над тим союзом). І щож стається по кількох місяцях? Не премієр, але отой здисциплінований союз виходить переможцем.

„**Закордонну політику** уряду репрезентує т. зв. лінія міністра Бека. Не хочу подрібно входити в шлеські відносини. Досить згадати, що орґан воєводи Ґражинського, „Польска Заходня", в кожнім числі майже в кожній статті робить усе, що може, щоб унеможливити ору політичну лінію Бека.

„Про **питання жидівське** сказав премієр: „Економічна боротьба (з жидами) — це ще ввійде". Але доволі є доказів, що навіть тої економічної боротьби ніде доцільно не розпочато. Дещо (у вищих школах) пороблено під пресією молоді, яку за те пізніше з соймової трибуни осуджено.

„Про **політику релігійну** і **національну** уряду можна говорити багато... Досить сказати, що один воєвода провадить політику яскраво антименшостеву, інший — яскраво променшостеву (в фантазії автора.—Замітка автора) і що ті воєвідства сусідують із собою в межу. Брак урядові в тій царині знайомости психольоґії, історії і зручного поступовання. От хочби справа **літурґійної мови**. Як відомо, всі церкви і визнання не вживали сучасної мови підчас церковних богослужб у Польщі. Католики мають латину, наші татари відправляють службу не по татарськи, але староарабською мовою, а для православних від віків літурґійною мовою була мова церковно-словянська. І от нагло до літурґії впроваджують польську мову. Чому? Пощо? Нащо? Кому потрібне таке втручання до чужих релігійних почувань? Якаж політична недолужність!

„І так далі, і так далі, на кожнім кроці, в кожнім ресорті спотикаємо докази такої політичної недолужности.

„Те саме з моторизацією країни, якої досі не налагоджено; те саме з безробіттям. Премієр заявив, що коли не полагодить справи безробіття, то уступить. Не залагодив і не уступив".

Стільки одна тільки стаття одного лише, навіть не ендецького, не опозиційного органу преси. Подібні голоси можна знайти і по інших часописах. Уряд не здецидований ні на що. Є залежний від ним самим розаґітованої (або з його благословенства) вулиці. І є ціла маса всяких лікарів, ріжних стоваришень і груп, які праґнуть так чи інакше розвязати всі пекучі проблеми, що лишаються нерозвязаними.

Брак людей, брак програм, брак великого запалу для великих ідей. Щоденна латанина і щоденно те саме, що було.

Ось така є сучасна дійсність у державі, до якої належать Галичина і західня Волинь.

І то в характеристиці самих поляків.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(За лютий 1938).

ПРИХІД

З перенесення	$ 62.68	
Прихід у лютім 1938	3,200.87	
Разом		$3,263.55

РОЗХІД

а) Висилка до краю:		
1) Визвольна боротьба	$1,250.00	
2) Рідна Школа	1,000.00	
3) Інваліди	340.00	
4) Політичні вязні	230.00	
5) Просвіта	25.00	
6) Видавництва	102.00	
7) Школа ім. Грушевського в Коломиї	66.00	
8) Жіноча Бурса у Львові	10.00	
9) Сироти	50.00	
10) Музей у Празі	25.00	
11) Українському ґенералові	30.00	
12) Українському письменникові	15.00	
13) На читальні	26.00	
14) Кошти висилки	18.00	$3,187.00
б) Кошти удержання канцелярії		25.00
в) Друки і листовий папір		17.50
Разом		$3,229.50

ЗІСТАВЛЕННЯ

Прихід	$3,263.55
Розхід	3,229.50
Остається в касі з кінцем лютого 1938	$ 34.05

Обєднання Укр. Організацій в Америці.

СВЯТО 22-ГО СІЧНЯ У ВІДНІ

Наша українська кольонія у Відні ще завжди під враженням величавого свята 22-го Січня, що відбулося заходами всіх тутешніх національних українських організацій у вечорі в неділю, 20 лютого ц. р., в салях тутешнього Українського Клюбу при Банкґассе.

Незвичайно численна участь публики, особливо з кол свідомого українського робітництва, зґуртованого головним чином у товаристві „**Громада**", піднесений, справді святочний настрій, викликаний низкою знаменито виконаних точок та приявою таких гостей, як **ген. Віктор Курманович** — все це зложилося на те, що наше цьогорічне Січневе свято лишиться кожному учасникові мабуть на довго в памяті.

Почався вечір святочним рефератом, що його виголосив д-р Микола Залізняк. Він зясував обширно всі найважніші події в добі першого проголошення обновленої української державности, починаючи від самого вибуху революції в лютім 1917 р., аж до заключення миру в Берестї.

Кінцеве слово референта про певність кращої майбутности України як суми доцільних і всеежертвених зусиль усього народу для тієї мети стрінулися з одушевленим відгуком в публики, і я певний, що це відгук трівкий, відгук національної волі до чину.

І з таким же одушевленним зрозумінням приняла публика слово від молоді, яке сказав студент медицини **Василь Мричко**. Це промовець, у якого є дар запалювати душі масами жаром великого горіння. А тепер треба, щоб наші очі горіли вогнем одушевлення, щоб серця бились у грудях з захоплення, а руки щоб стискались у бойовім запалі в тверді, міцні ударом кулаки. Бо її те було одною з причин упадку нашої молодої держави, що не було в нас, у слушному часі, промовців з даром вогнистого слова; ні письменників, що вміли би писати вогнем; ні малярів, що розмальовувалиб Україну такими чудо запалюючими красками, якими нпр. Ґустаф Доре малював колись Марсельєзу, а **Ежен Делякроа** генія Свободи, що провадить нарід до бою.

Не менш гарно випала і чисто артистична сторона нашого свята.

Тут наступило спершу скрипкове сольо студента медицини С. Зятика, який при фортепіяновім дострою панни А. Гулініввої відіграв Рафа Каватіну. Далі виступив мішаний хор (у народніх строях) і відспівав під орудою свого диригента, молодого композитора п. А. Гнатишина, Стеценка „Вкраїно, мати, кат сконав" та Леонтовича „Ой, поїхав на вороним коню". Наш хор („Бандура"), недавно фахово зорганізований своїм диригентом, відспівав пісні дуже добре, виявляючи серіозну працю, добре вишколення і солідне виконання. Позатим же п. Іван Савка відспівав Лисенка „Ой, Дніпре" та „Ой, чого ти почорніло, зеленеє поле", зберігаючи тут той рівень своєї мистецької снаги, про який я вже нераз писав читачам „Свободи" при нагоді виступів цього нашого відомого співака.

Але артистичною вершиною вечора стала щойно остання точка свята, а саме вистава сценічної картини „**Великі дні**".

Її попередила — при затемненій салі — декламація Франкового „Прольогу до „Мойсея", виголошена панею Н. Гросовою. Наша декламаторка віддала Франкові слова з великим чуттям, але знову мусу сказати, що той Прольоґ саме чим краще декламований, тим більш пригноблюючим вражіння робить нині на слухачів. Бо хоч українська земля нині розшматована між чужих займанців, то проте духовість українського народу після останньої світової боротьби, після Січня і Листопаду, після Крутів і Базару обновилась і змогутніла так, що нині потична апострофа, яка починає від того, що називає нас паралітиком на роздорожжі, трохи не підходить під бойового духа нашої епохи. Зокрема, коли вона попереджує виставу такої картини, як та, що її ми на сцені нашого Клюбу цим разом побачили. Це ось річ героїчного характеру. Являються тут представники ріжних епох України, від княжих часів аж до наших — Гридник, Козак, Шевченко, Стрілець і Президент — і кожний на свій лад висловлює думки про грядучий великий момент, причім хор (на подобу хорів старогрецьких) переплітає їх відповідними урривками з творів наших найкращих композиторів. Отак вершинною картини являється момент, де Президент проголошує головні місця визвольного Університету, після чого під гранням Софійських дзвонів (сцена весь час представляє площу перед собором) являється Україна, над якою простягають свої мечі її борців. Знаменитими виконавцями поодиноких роль були студенти. Згадаю, що таких спосібних аматорів підховав собі **Драматичний Кружок** при нашій тутешній робітничій „Громаді" вже більше, і це не неабиякий його дорібок досі.

А покінчилося свято відспіванням обох національних гимнів, після чого президент Клюбу, гофрат д-р Е. Тарнавецький, прочитав резолюцію української кольонії у Відні в справі нечуваного наступу польського посла Войцеховського на достойну особу митрополита Шептицького.

Резолюцію приняла публика однодушно.

Д-р Остап Грицай.

ВОРОГ ЛЮДЕЙ — ПРИЯТЕЛЕМ ЛЮДЕЙ.

У Мілянї (в Італії) помер 70-літній торговельник паперу Люїджі Бірозере, що жив самітно із старенькою господинею. Загально вважали Бірозере ворогом людей не лише окруження, а й ціла околиця. Тепер після смерти Бірозере виявилося, що він усе, багатоміліонове майно записав на міляннський шпиталь. Мешканці Міляна вважали Бірозере багачем, та ніхто не сподівався, що він усе майно запише на добродійні цілі.

М. Р.

ТАКИ НАЙЛІПШИЙ

(Оповідання)

(2)

Коли Ярема ще більше підріс, то й потреби його стали більші. Полювання крадьки не могло дати йому постійного прожитку. Не все мав щастя і не все міг вийти з рушницею. Його вже мали на оці. Побережники крутилися коло його хати і засідали на нього. Ярема став ходити до лісу на зарібки при рубанні. З рушницею запускався лише по роботі, або в свято, коли знав, що побережники не сидять у засідці на нього, ані не ступають йому по пятах.

В тартаку робила молода вдова, що мала малу доньку Дорку. Батько Яреми оженився з нею. Ярема дістав мачуху і нечаче сестру. Дорка була від Яреми молодша пять років. Поки вона була ще цілком мала, Ярема думав про неї як про малу сестру і поводився з нею як зо сестрою. Це змінилося, коли вона підросла і він змужнів. Щоби не багато балакати, полюбилися.

Дорка не радила Яремі ходити до лісу з рушницею. Вона боялася, що побережники таки колись спіймають його і він піде сидіти до арешту. Ярема відповів їй:

— Мій дід сорок і пять років був лісничим і полював у тім лісі. І мій тато полював, поки сам не кинув рушницю. Я мав би спокійно дивитися, як серни або й олені перебігають попри нашу хату?

Вже двічі побережники з жандармами були вхаті Турянюка. Перетрушували хату, та рушниці не знайшли.

— Вона мабуть схована в лісі, — сказав один жандарм до побережників. — Вам треба буде по роботі або в свято добре підглянути, куди Ярема піде, вийшовши з хати в ліс. Може знайдете його рушницю.

— Він і на дичину мусить мати в лісі якийсь скриток, де вона лежить, заки він її занесе до жида. Ніхто ніколи не бачив, щоби він свою добичу ніс до хати. Ніхто й у хаті не бачив слідів якоїсь дичини.

Скриток Яреми справді був у лісі, та не скриток на його рушницю. В лісі він ховав тільки вбиту дичину. Рушниця була схована таки в хаті на стриху. В темнім куті між двома бальками був відступ такий широкий, як всі бальки. Цей відступ Ярема затулив дошкою, витесаною так, як і бальки, сокирою. Хто того не знав, той мусів гадати, що то також балька така, як всі інші під нею і над нею. Там, за тою дошкою, Ярема ховав рушницю і патрони.

Бувало, що Ярема приніс дівчині з міста світлу хустину, або шовкову запаску, або шнурок коралів. Вона знала, що це не могло бути з його зарібку при вирубі лісу. Вгадувала, що ті коралі хіба за впольовану серну, за роги оленя, за його мясо, шкіру. Бачучи користь з його забороненого промислу; бачучи, що його не годні спіймати, бо обережний був, Дорка вже не боронила йому. Навпаки, тішилася, що Ярема має бічні зарібки. На думку Дорки, як взагалі на думку всіх тих, що не мають власного лісу, полювання в чужім лісі не є ніяким гріхом.

— Чейже звір, — думають люди — котрий мандрує з лісів у ліси, не є власністю одного пана. І власністю всіх панів докупи не є, бо він виходить на людські поля і годується людською працею. Дика звірина не панська, а людська. Пани кажуть, що звір їх, бо жандарми в панських руках, і пани робили наші права.

Ось так думають люди. Так думав Ярема, так думала Дорка.

Коли Ярема і Дорка вже добалакались до того, що колись поберуться, стали рахувати. Вирахували, що їх зарібки вистали би на бідне життя, якби всяка інша потріб вже була в їх хаті: білля, постіль, посудина, обстанова. Щоби все те купити, мусіли би обоє заробляти і довгі літа відкладати.

— Заробляймо і відкладаймо! — сказали собі обоє.

В лісі і в тартаку зарібки були головно для чоловіків. Для дівчат не багато було роботи. За ту, що була, платили дуже лихо. Щоби заробити щось більше і відкласти, Дорка пішла на службу до міста. Аж по році приїхала до хати на свята.

Дорка приїхала навмисне на те, щоби побалакати з Яремою про його полювання і намовити його, щоби вже залишив це. В місті вона чула про ріжні процеси в суді, бо служила в адвоката. Чула про один процес, в котрім два клусівники дістали по пару років кріміналу. В однім процесі судили гайового, що пострілив клусівника. Клусівника судили за крадіж звірини. Гайового суд увільнив, постріленого засудили на вязницю. Дуже часто чула про це, що судили клусівників за морд, або за намірений морд. Такий клусівник, як наскочать на нього, все на хвилю сходить з глузду. Збентежений, стривожений і розгарячений, не думає, що робить. Стріляє до побережника, чи до пана, і, як не шибениця, то кримінал готовий!

Наслухавшися такого, Дорка нераз у сні бачила Ярему за кратами, або й на шибениці. Навмисне вибралася до хати, щоби від Яреми відвернути такий страшний кінець.

Ярема довго перечився з нею.

— До того не прийде, щоби я до когось стріляв, як мене в лісі спіймають з рушницею. Що найбільше посиджу за крадіж дичини. Хібаж то краділ? Хібаж то сором сидіти лиш за таке?

— Це не гріх і сидіти за таке не ганьба, — відповіла Дорка. — Та жандарми і пани в суді думають інакше. Погадай, що з нами буде, як тебе спіймають і ти підеш сидіти? Не будеш заробляти і не відкладеш нічого. Колиж ми поберемося? (Дальше буде).

З ДНЯ

ЩО ТАКЕ СВОБОДА?

Лондонський кореспондент „Ню Йорк Таймсу", Фердинанд Кун, пише в томуж часописі з 9. березня ц. р. про англійську пресу таке:

„У фінансовій кризі 1931 р., в середземноморськім напняті 1935 р., в тижнях, що попереджали абдикацію 1936 р., британська преса заткала собі „добровільно" рот з такою докладністю, що цього позавидувалиб навіть диктатори. В кожному випадку цю самоцензуру оправдувано патріотичними причинами... Уряд щойно вчора повторив свою обіцянку, що ніколи не наложить цензури на вільну британську пресу. Але йому потрібно сказати лиш одно словечко, щоб сильні проурядові ґазети злагіднили свою критику уряду за його політику в справі Німеччини. Хтось посторонній навіть не догадувавсяб, що взагалі був звідкись якийнебудь натиск; а ґазети в той час хваляться своєю добровільною повздержливістю. Ось таким способом переводиться річи в Британії, і ця операція може бути повторювана кожний раз".

КОЛИ ТЕ САМЕ В ДИКТАТОРСЬКИХ КРАЯХ...

Коли те саме діється в диктаторських краях, то цілий демократичний світ підносить вереск, що диктатори обмежують свободу слова; що уряд згори каже часописам, що писати; що здавлює в журналістів свободу думки, без якої не можливий ніякий розвій. А ось тут анґлійському урядові ні анґлійським часописам ніхто не закидає диктатури; навпаки, вважають нині Анґлію найбільш свободолюбною і демократичною країною на світі. Чому так? Де лежить причина цього?

ЗГЛЯДНЕ ПОНЯТТЯ СВОБОДИ.

Бо поняття свободи є згляднє. Повної, цілковитої свободи фактично нема ніде на світі. Люди в стоїх починах і рухах мусять числитися з волею інших. Коли вони мають самодисципліну, мають зрозуміння до інших і стараються самі достроїтись до інтересів суспільности, то, очевидно, на них не треба накладати диктаторських приказів. Вони роблять це самі, а тому роблять це „свобідно"; з „власної волі", по „демократичному". Колиж люди не є так вишколені, коли не беруть під увагу інтересів інших людей, інтересів суспільности, а поводяться зухвало або нерозумно, так, що це шкодить вищим громадським інтересам, то щоб удержати громадський лад і порядок, мусить хтось згори накинути диктаторський приказ таким людям; і тоді, очевидно, зникає свобода, вільна думка, демократія. Іншими словами, вільна думка дозволена лиш тоді, коли вона розумна і корисна та не розточує того вічного суспільного ладу, що є найвищим законом.

ПОДІБНО, ЯК ДІТИ.

Суспільність можна порівняти нераз до дітей. Коли якісь діти чемні, то їм можна дати велику свободу; бо можна сподіватися, що вони тої свободи не використають для лихих учинків. До чемних дітей не потрібно кричати, не потрібно погрожувати їм реміньцем, не потрібно замикати їх у хаті, чи тримати біля них усе якогось опікуна. Таксамо з добре вишколеною, самоздисциплінованою суспільністю: на неї не треба гукати; й можна позволити завідувати самій собою, можна позволити їй висловлювати отверто ріжні гадки, не треба біля неї ставити поліцаїв чи жандармів. Але коли суспільність не вміє користати з волі, коли вона обертає свободу на збиточні річи, коли вживає свободи слова і друку не на те, щоб видобути правду, тільки, щоб затруїти душі інших, щоб вкорінити шкідливі засади і розточити суспільність у самій основі, то уряд мусить примінювати чимраз гостріші міри і вкінці провід краю опинюється в диктаторських руках.

ВИХОВАННЯ.

Тому на диктатуру чи демократію треба дивитися більше з виховного боку ніж з політичного. Коли родичі змалку виховають добрих дітей, то для тих дітей не треба примусу, не треба диктатури. Але діти зіпсуті родичами, або коли вони зіпсувались пізніше, як уже вирвалися зпід опіки родичів, то тоді хтось мусить з ними щось зробити; хтось мусить примінювати гостріші міри до них, чи, переносно кажучи, мусить примінювати „диктатуру". Бо коли їх ніхто не здисциплінує, то вони будуть від менших збитків переходити до більших і остаточно опиняться на електричнім кріслі. Таксамо зо суспільністю. Коли вона зіпсута, роззухвалена, занархізована, то хтось мусить стягнути їй „цуґлі"; бо інакше вона саме себе заведе до погуби.

ІДЕАЛЬНИЙ СТАН.

Безперечно, що найкращим станом є той, у якім суспільність поводиться так, як ті діти, до яких не треба ні реміньця, ні замка, ні безнастанного опікуна. Суспільні виховники повинні до цього прямувати. А виховуючи так суспільність, вони повинні все нагадувати, що диктатура наступає нераз як конечне зло, як гірке лікарство проти небезпечної недуги, якою є анархія. Щоб уникнути цього непотрібного й гіркого лікарства, треба суспільності добре дбати про гігієну своєї душі, своєї моралі і самодисципліни.

ЖИВА ЛЯМПА.

Рафаель Дібоа, професор університету в Ліоні, дослідник мікробів, впав на думку вихіснувати фосфоризуючі прикмети деяких бацилів як освітлення. Бо деякі роди мікробів, плекані у воді, що має в собі морську сіль, азот і інші мінеральні складники, дають сильне світло, що пригадує світло місяця. Спроби проф. Дібоа були успішні, бо вдалося йому освітити цим світлом доволі велику салю. Лямпа проф. Дібоа це карафка, виповнена рідиною із фосфоризуючими бацилями. Така жива лямпа дає світло що рівняється 40-свічковій жарівці, а світить 4—5 місяців.

ПО УПАДКУ ДИКТАТУРИ.

Пані Альвіна Дольфус, вдова по астрійськім канцлері Дольфусі, що згинув підчас націстичного „пучу". Як довго Австрія була державою, пані Дольфус побирала від держави пенсію. Як Австрію прилучено до Німеччини, вона, знаючи, чого їй ждати від німецького диктатора, втекла з дітьми за границю.

КРАЇНА СОНЦЯ, ВОЛІ ТА ПОСТУПУ

Владу виконує нарід.

Шведський нарід від 1200 літ бере участь у правлінні краєм. В часах станового парляменту, який повстав у XV. столітті, селянський стан, який ніколи не підлягав у Швеції підданству, творив вільний стан, таксамо як інші стани, як шляхта, духовенство та міщанство.

В першій конституційній постанові, яку записали шведські літописи з 900-го року після Христа, є такий привілей: **„Нарід, що живе на цій землі, вибирає собі короля, усуває його, коли зайде потреба, та змінює, коли добро народу буде того вимагати".**

Ця перша конституція віддавала справжню владу в руки народу. Нарід, заступлений народніми зборами, зв. „тінґль", правив краєм, а королеві оставляв виконну владу.

Тому не дивота, що шведський нарід, якому впродовж 1200 літ чужі були поняття неволя і кріпацтво, вмів використати волю для якнайкращого поступу.

Освіта.

Дитина, як скінчить безплатну, якнайкраще зорґанізовану вселюдну школу, коли не переходить до вищої школи, стає автоматично членом самоосвітнього кружка. Такий кружок має від 10 до 20 членів, має багату безплатну бібліотеку, яких загалом у всьому краю є понад 2,000. Нема, самособою, примусу, щоб кожний учень, що скінчив вселюдну школу, належав до кружка. Численні орґанізації молоді дбають лише про те, щоб їх члени могли всесторонньо поширювати своє знання. Найчисленніша ґрупа, що займається суспільною освітою. Має вона пів міліона книжок із царини права, економії, політики, ґеоґрафії, кооперації, психотехніки, доцільного поділу праці, технольоґії і т. д. Друга зчерги ґрупа доповняючої науки це ділянка літератури й історії рідного краю, чужих мов, мистецтва, фільософії. Бібліотеки ті вдержуються завдяки урядовим субвенціям і спеціяльним фондам суспільних орґанізацій.

Рівність і братерство.

Говорити про клясові ріжниці у Швеції годі. Ніде піднестися з нижчої суспільної кляси до вищої не є так улекшене, як у Швеції. Це пояснюється передівсім тим, що безплатна вища наука доступна для всіх. Тому то велика скількість знатних людей Швеції походить із селянських і робітничих кругів.

Нарід винахідників.

Шведи відзначаються дуже великими механічними здібностями, тому стрічаємо серед них дуже багато винахідників. І. Е. Люндстрем винайшов сірники без фосфору, Йон Еріксон збудував практичну корабельну шрубу, перші монітори (панцирні кораблі) і т. д., Альфред Нобель винайшов динаміт і бездимний стрільний порох, Ґ. де Ляваль сепаратор (центрифуґу до відділювання сметани з молока), парову турбіну й ін., К. Е. Йогансон винайшов систему прецизних помірів, що має й назву від нього, Г. Дален є винахідником відомої в усьому світі системи освітлювання „Аґа", якою послуговуться на морських ліхтарнях, у залізничій сиґналізації і т. д., Б. Люнґстрем увів важне уліпшення до парових турбін, С. Вінґквіст винайшов кулькові ложиська.

Творець мирової нагороди.

Винахідник динаміту Альфред Нобель записав усе своє майно, **більше як 30 міліонів корон,** на фонд, від якого проценти мають признавати тим, що принесуть якнайбільшу користь людству. Проценти ті діляться на пять рівних частин, т. зв. „Нобелеві нагороди", так, що академія у Стокгольмі признає нагороду за працю з ділянки хемії і фізики, Карлів Інтитут за медичні та фізіольоґічні досліди, шведська академія за літературні твори, а вкінці парлямент за праці в хосен загального миру.

Так то винахідник воєнних засобів поклав основи для миру.

Нагороди признають 10. грудня, себто в роковини Нобелевої смерти (10.XII. 1896. р.).

Ляпонія — країна тяжких змагань.

Найцікавіша та найбільше чару має найдалі на північ висунена частина Швеції: Ляпонія. Та і там дійшла новочасна цивілізація. Часто можна побачити там хати, побудовані з торфу, із вставленими у вікна шибами, а в шатрах недалеко залізниці можна часто бачити будильник або машину до шиття. Ноша ляпонців загалом не змінилася. Ясно-сині сукмани (свити), з червоними та зеленими лямівками та високі шапки, закінчені великим багровим френдзлем, виглядають дуже мальовничо.

Ляпонець супроти чужинця здержливий, часто недовірчивий. Та коли чужинець на мандрівці стріне ляпонський табор, то звичайно приймають його гостинно, наскільки чужинець увічливий, не завдає настирливих питань і т. д. Ляпонець літом іде в гори, щоб його реніфери мали пасовище, а в осени сходить ступнево на доли у замешкалі околиці.

Батьківщина зимових спортів.

Шведи від давен-давна займалися систематично всякими спортами, виробляли собі силу, зручність і відвагу. Говножж займалися бігами, скоками, дужаннями, їздили на совгах і на лещетах („скі"), їздили кінно, стріляли з лука, орудували шаблею (фехтування), були добрими футболістами. Ті спортові вправи збереглися без зміни до наших часів і, сьогодні шведи це спортові першуни.

Шведське мореплавське товариство це один з найстарших і найбільших яхтклюбів у світі. Мало країн напевно є відповіднішим від Швеції тереном для водного спорту, як: веслування, лодкуваня вітрильниками та моторівками.

Лещета можна справедливо вважати шведським народнім спортом.

Зимою процвітає теж спорт санковий, вітрильний, вовчі біги та бобслє і гокей.

Вічне сонце — символ тепла й волі.

Швеція це країна, в якій сонце світить довше, ніж деінде бо від 18 до 23 годин на добу!

Соняшне проміння приносить людям, що живуть у тій країні, не лише добродійне тепло, а розбуджує в них теж найліпші та найкращі почування. Може під впливом того сонця чужа є для шведів ненависть, гнів, брутальність. Спокій і лагідність, що пробиваються із лиця шведа, викликають на чужинцеві таке саме враження, яке оставляє по собі незабутий ніколи вид чудових колірів соняшного світла, що проганяє нічну пітьму.

Стара шведська пісенька каже:

„Хто раз побачить цю країну, все тужитиме за нею"!

СОН ПРИЧИНОЮ ГАРАКІРІ.

У селі Яльшевао в Японії притрапилася цікава, одначе траґічна подія. Одному молодому селянинові приснилося, що вбив батька залізним дрючком. Переляканий тим страшним сном, зірвався з ліжка та у півсні схопив кухонний ніж і вбив собі його в живіт. Крім того зранив себе кілька разів у шию. Тяжко раненого, одначе ще притомного, відвезли до шпиталю. Там вспів ще оповісти, що йому снилося. Після кількагодинних мук жертва страшного сну померла.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЙОНҐСТАВН, ОГАЙО.

Вшанували память Шевченка.

В неділю, 13. березня, зійшлося звиш 350 людей, старих і молодих та дітей, до української салі при вул. Рейен, щоби побачити драму „Кохайтеся, чорнобриві" (або „Катерина"), що її усценізував Д. Ґіба з додатком і піснями укладу о. С. Мусійчука.

Перед виставою привитав присутніх гром. Н. Лопушанський і покликав до слова співавтора штуки, о. С. Мусійчука. Цей вказав у своїй бесіді на те, що оце ми нині святкуємо свято Батька України, Тараса, що то своїми словами, своїм „Борітеся, поборете, вам Бог помагає" відродив українську націю і запалив її до боротьби за свою державу. Бесідник пояснив іще окремо Шевченкову поему „Катерина", на якій опирається згадана драма. Він вказав, що під Катериною Шевченко розумів усю Україну.

Анґлійською мовою говорив і пояснив штуку молодий Дмитро Федина, один з наших діяльних хлопців.

Піднеслася завіса і на сцені побачили ми чоловічий хор з 24 хлопців, увесь у козацьких строях, що відспівав прекрасно „Гамалію" Шевченка, при супроводі піяна панни Ірини Мусійчук, і зо зрозумілою та виразною деклямацією Василя Сильчака. Оплескам не було кінця і хор мусів відспівати ще пісню з драми: „Гуляв чумак на риночку". Хорові й диригентові належиться велике признання за працю.

Починається гра представлення. Жива перша дія заповнена виступом вишколеного гурта-хору, що виконував пісні Лисенка до слів Шевченка. Та найкраще розвеселив присутніх Степан Заміщак (Плейтик) в ролі Гаврила і Н. Пашович в ролі жида. Велике признання й оплески дістала панна Оля Мусійчук, що грала ролю Оксани і відспівала пісні Шевченка-Лисенка: „У перетику ходила", „Ой, стрічечка до стрічечки", Тра ла ла, а на закінчення дует з Богданом Кіхтаном „Скажи мені правду". Богдан Кіхтан грав ролю Богдана, парубка.

Пані Мирослава Мусійчук віддала ролю Катерини так, що не було живої душі на салі, щоб не зросила сліз над її недолею. Таксамо Петро Сильчак, у ролі батька Остапа, вивязався якнайкраще. Не інакше вийшла й роля Анни Куриляк як Ганни. Петро Куриляк відіграв ролю Івана Гулаєва, московського офіцира, як справжній офіцир у рухах і в московській мові. Так і видно було по його рухах, що це бувший вояк. Це наш бувший стрілець. Андрія, парубка, відіграв В. Сильчак, Нечипора А. Пашович, а Одарку грала Роз. Лінинська.

Годиться згадати і про любителів сцени, наших молодих хлопців, та про самого завідателя салі, п. Ґулича, які вміли так красно удекорувати сцену до третьої дії і приготовити сніг, що здавалося, що дійсно бачиться сибірську сніговицю, бо ввесь час сніг з вітром засипав сцену і Катерину та машируюче московське військо й Івана.

На закінчення сказав ще слово режисер штуки, о. С. Мусійчук, а по нім о. М. Запаринюк з Клівленду. Свято Шевченка закінчено національним гимном. Частина приходу піде на визвольну акцію.

Теодор Сенедяк.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

З діяльности Т-ва У. А. Громадянок.

Дня 8 березня ц. р. Т-во Українсько-Американських Громадянок у Філядельфії, від 41 Союзу Українок Америки, влаштувало виклад про здоровля, а саме про недугу пістряка (рака), як вистерігатися його та як лікувати. Доклад дав молодий український лікар, д-р Олемян Гарасим, що роджений в Америці, але дуже добре говорить по українськи. Він дуже охотно давав вичерпні відповіді на всі запити, так, що зібрані просили, щоби більше влаштовувати таких відчитів.

Т-во У. А. Громадянок влаштувало чотири такі відчити на ріжні теми. Перший відчит дав п. Володимир Ґалан з української історії, другий відчит дав д-р П. Дубас на тему, як зберігати здоровля зубів, особливо у дітей, третій відчит був теж молодого українського лікаря, д-ра Романова, на тему внутрішних недуг, а четвертий був вище згаданий відчит д-ра Ґарасима. Т-во У. А. Громадянок докладає всіх зусиль, щоб своїм членицям, а також усім щирим українцям уможливити доступ до освіти, яка повчилаб їх про ріжні суспільні справи та виховувалаб їх на здорових фізично і духово українських громадян.

Цього року уряд нашого товариства такий: Марія Головата, предсідниця; Анеля Рій, заступниця і заразом орґанізаторка; Розалія Кісь, скарбничка; а на місце пані Штоґрин, що зрезиґнувала, вибрано секретаркою Анну Сивуляк.

А. Сивуляк, секр.

Музикальна.

— Ви помиляєтесь, моя пані, я не є лікар, але професор музики.

— Це я знаю і саме тому я хотіла просити вас про раду... мені іменно стало бренить в ухах!...

НАПИСИ НА СТАРИННИХ НАГРОБНИКАХ

Вже від найдавніших часів було у звичаю поміщувати написи на нагробниках, щоби повідомляли живучих потомків про визначні діла похованого небіжчика.

Цей невдячний обовязок виконувала звичайно родина чи рідня. Всеж багато людей боялося, що після смерти їх досить не будуть хвалити, часто давали самі ще за життя зробити памятник і вирити на ньому напис, епітаф, який самі уложили, щоб і по багатьох століттях потомки не забули їх.

На старинних грецьких і римських гробах збереглося багато таких епітафів, що часто дивують нас своєю оригінальністю. Часом ті написи підлесливого змісту, часом немилосердно критикують.

Так напр. на острові Родосі на стариннім нагробнім камені є характеристичний напис, що говорить про небіжчикову перемогу у пітійських змаганнях:

„Скажи, хто ти, відкіля ти
та в чім переміг?
Я Касмиль, син Евагора,
Переміг я у бою на кулаки,
Родієць я".

Інша нагробна камяна плита, що закриває гріб якогось родійського ненажери, признає з каяттям:

„Тепер лежу я тут, Тімокреон Родійський,
Що на світі зїв багато,
Що на світі випив багато,
А про людей багато злого наговорив".

А знов інший напис на гробі якогось бідака голосить світові простими словами:

„Чоловіче, те, що тут бачиш,
це не є Крезів гріб:
Тут бачиш гріб людини,
Що мусіла жити із власних рук.
Та для мене вистане цей гріб".

Колиж подорожний відвідає гарне румунське місто Констанцу, колишнє римське місто Томе, що розложилось у мальовничій околиці над Чорним морем, побачить там памятник староримського поета Овіда, що помер тут на засланні. На високім памятнику виписаний епітаф, який написав собі сам Овід в елегійнім дістиху:

„Я тут спочиваю тепер, співець ніжних, любовних пісень,
Якого читаєш, щоб його знати й осудити, потомство прихильне.

Поет представлений на тім памятнику з пергаміном у руці.

У світовій війні Добруджу зайняли були осередні держави, а Констанца дістала команданта болгарина. Той командант, видно, не дуже знав літературу, бо приказав відмонтувати Овіда. Так і зробили та поклали поета лицем до землі. Приказав цей болгарський командант таке зробити з поетом, бо думав, що то якийсь румунський генерал, що у руках держить плян походу проти Болгарії. І коли командантові звернули увагу, що ця статуя це не румунський генерал, лише невинний римлянин, командант відповів, що це всеодно, бож Рим це столиця Італії, яка виступила проти осередніх держав. Коли вкінці командант одержав строгий приказ, мусів наново стутую уставити на памятнику.

Пізніший Овідів земляк, римський цісар Діоклеціян, якого і перед смертю не покинув добрий гумор, сам уложив собі напис на свій нагробник:

„Будь поздоровлена, душечко мандрівна, хитра,
Відчувачко та провіднице тіла,
Що тепер відходиш на місця
Мокрі, холодні, густі,
Де не будеш робити жартів,
Як за життя це робила".

У Сальоні, недалеко пристані Спліту, де жив на старість цей славний гонитель християн, є його нагробник. Він був останній римський цісар, що хотів охоронити старинний Рим перед „отруєю з Юдії".

Повелося.

Перед каварнею стоїть авто. В авті дрімає шофер. До нього підходить якийсь добродій і дає лист із дорученням передати його власникові авта:

— Прошу віддати цей лист вашому панові.

Шофер іде до каварні і дає лист власникові авта, який счудований читає таке:

„Не поведеться, добре. Поведеться — ще краще".

— Що воно має означати? — питає власник авта шофера.

Шофер прочитав, хвилину подумав, прожогом кинувся на вулицю і по хвилині вертається.

— Повелося — каже.

— Що? — питає власник.

— Украв авто.

Послушний.

— Іване, — каже один новозбогачений панок, — коли вечором прийдуть до мене гості, ти будь кликати на тебе „Джан"!

— А як я маю кликати на пана?

— Ти дурень!

— Добре, прошу пана!

РУМУНСЬКИЙ БАЙРОН

У звязку із 150-літніми роковинами англійського поета Лорда Байрона віджила в Румунії легенда про румунського поета Юрія Харлямпія Ґрандею, гімназійного професора, який помер тому 40 літ. Поет Ґрандея був внуком лорда Байрона.

Ґрандейова мати згинула підчас пожежі в 1847. році. Таланoвиту дитину виховувала далі мачуха. Коли небаром помер і батько, хотіла мачуха, щоб молодий Юрій став торговельним помічником. Та він утік із хати, щоб могти вчитися.

Коли йому було 15 літ, став Ґрандея віршувати вірші, які викликали загальне зацікавлення. Пророкували молодому поетові велику славу й міжнародню популярність. Молодий поет був дуже гарний, а як виріс, був зовсім похожий до лорда Байрона. Тій обставині і незвичайному його поетичному талантові треба приписати повстання легенди, згідно з якою Ґрандея є потомок лорда Байрона. І досі ще не вдалося заперечити тієї легенди.

Відомо, що найближчі предки Ґрандеї походять із Македонії. Коли лорд Байрон покинув Англію, прожив кілька літ у Швайцарії й Італії, а пізніше брав участь у війні Греції проти Туреччини за визволення. В місті Місолюнгі, де Байрон і помер, залюбився у гарній румунці з Македонії, Янті. Із тієї любови прийшов на світ син, який дістав на імя Харлямпій. Пізніше той Харлямпій виїхав до Букарешту, де прибрав прізвище Ґрандея. Се цув батько поета Юрія Ґрандеї.

Якийсь час і сам поет поширював цю версію, та коли став темою літературних насмішок — сказав, що це лише легенда. Та Ґрандея не осягнув тих літературних успіхів, які йому пророкували. Літературні критики були для нього строгі, тому Ґрандея перестав писати.

Перед смертю написав ще Ґрандея автобіографічну повість, та досі того рукопису не віднайшли. Здогадуються, що в тій повісті може бути ключ життєвої тайни того таланoвитого, одначе нещасливого поета.

Іменинoвий дарунок.

— Щож ти зробив з тими папіросками, що ти їх дістав від своєї тещі?

— Я їх порозлавав своїм приятелям, — але тепер уже їх не маю.

— Папіросок?

— Ні, приятелів.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.

На інвалідів.

Гром. Григорій Болюх складає 5 долярів на українських інвалідів у річницю смерти своєї дружини Катерини, що упокоїлася в Бозі 23 березня 1935. Гроші вислано через Обеднання.

КАЛЮМЕТ СИТІ, ІЛЛ.

На інвалідів.

Члени Т-ва ім. Івана Франка, від. 80 У. Н. Союзу, зложили свої жертви на українських інвалідів. По $1: А. Грицак, А. Тимків, Н. Фірман, М. Маркевич, Т. Дутчак, Т. Грицак, А. Т. Біндос; М. Тимків 50 ц. Жертвував $1 також один не-член, В. Сарахів. Разом $8.50, які вислано через Обеднання.

А. Т. Біндос, секретарка.

ІРВІНҐТОН, Н. ДЖ.

З іменин на Рідну Школу.

Дня 5 березня припадали іменини Евстахія Зілінського. Дружина Е. Зілінського з дітьми зробила гарну несподіванку свому дорогому мужеві і примірному батькові. Спросили своїх приятелів до дому п. К. Марищук, яка має спеціяльне місце на забаву, і там влаштували гостину. При добрій і смачній вечері всі гості висказували щире почуття до громадян Зілінських, як також бажали їм многих та щасливих літ. При забаві брат Зілінського, Антін Зілінський, забрав слово і попросив гостей, щоб зложили дар для Рідної Школи в Рідним Краю, на що присутні радо згодилися. Жертвували: Е. Зілінський $2; по $1: А. Зілінський, Г. Залепський, І. Бакум, С. Гурик, Т. Шаран, М. Литвин, С. Дацковський, К. Марищук, В. Сидорович; по 50 ц.: С. Марищук, І. Громада, М. Вовчук. Разом $12.50.

Присутній.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

На дім „Просвіти" в селі Поляни Суровичні.

Степан Каша переслав через Обеднання $85 на дім „Просвіти" в селі Поляни Суровичні, пов. Сянік, Галичина.

БАЙОН, Н. ДЖ.

Матерям Біласа і Данилишина.

Т-во ім. Ольги Басарабової при співучасті хору при укр. прав. церкві влаштувало концерт у честь Ольги Басараб. Переведено збірку, яка принесла $40.36. По відтягнені розходів вислано $18.16 через Обеднання матерям українських героїв, Біласа і Данилишина, що віддали своє життя за волю України.

Т-во ім. Ольги Басарабової.

ГАРТФОРД, КОНН.

На Рідну Школу.

Дня 11 березня ц. р. після Служби Божої за бл. п. А. Стефанова відбувся загальний обід у домі п. Володимира Стефанова. В часі обіду богослов укр. прав. церкви, Іван Білинський, згадав про потреби наших рідних братів у краю й на еміграції. Переведена збірка принесла $10.50. По відтягненні коштів осталося $10. Гроші розділено: на визвольну боротьбу $4, Рідну Школу $4, епископську резиденцію укр. прав. церкви $2. Жертви зложили по $1: Апанович, богослови В. Дармоць і І. Білинський, В. Стефанів, С. Герман, Леський, П. М. Драпак; по 50 ц.: І. Чекерда, Н. Данилюк, Ярошевич.

Учасник.

БОФАЛО, Н. Й.

Коляда на народні цілі.

Як минулими роками, так і цього року наше жіноцтво при церкві св. Николая на Іст Бофало, зорганізоване в сестрицтві Пресв. Серця Христового, ходило зо „щедрівкою" на народні установи.

Зо „щедрівки" прийшло $86.75. З цеї суми призначено: $43.75 на Рідну Школу в старім краю і вислано її через Обеднання; $21.50 на Вищу Школу в Стемфорді; $21.50 на шпиталь і дім старців у Філядельфії.

Щедрувати ходили: Анна Сукмановська, Анастасія Стефанюк, Марія Вітрова, Марія Роль, Марія Хомин, Ксеня Макух, Катерина Рудик, Катерина Станкевич, Параска Скрип, Катерина Гуцул, Марія Паньків, Марія Цьопик, Софія Цьопик.

Щедрівку зложили по $2: о. Е. Сидоряк, Катерина Кос; по $1: Антоніна Град, С. Кушка, О. Рудик, Д. Бакалик, Агафія Новосядла, Марія Хомин, Ева Дісик, Д. Тарасовський, Антонія Смерека, М. Савчук, С. Глухий, І. Лютий, Варвара Новосядла, Ксеня Новосядла, Параска Грицай, Софія Лукач, С. Паньків, Ксеня Макух, Г. Плотиця, І. Грицик, В. Горгота, Н. Бабала, І. Павловський, І. Кіналь, В. Олексюк, І. Делинявка, С. Кульчицький, Анна Синіцька, Д. Горошко, Агафія Самуляк, Анастасія Володка, Марія Плахта, С. Бумбар, Розалія Купчак, Марія Каволін, Антоніна Бурштинська, Г. Палінський, І. Гут, П. Гойчик, С. Войтович, А. Семенюк, Юлія Беляк, Т. Кузіна, Юлія Децик, М. Сохан; Марта Кіналь 75 ц.; по 50 ц.: Марія Перожак, С. Рудий, В. Боровець, Текля Була, О. Баран, Марта Самуляк, Катерина Нагорна, Марія Колотило, С. Карпінський, Вікторія Гупкович, Катерина Гуцул, В. Плекан, Домініка Цьопик, Марія Цьопик, Марія Мелеш, Юлія Ціцірик, Анна Сукмановська, Марія Вітрова, Марія Хоптяк, Юлія Головата, Марія Місач, Марія Кручко, Марія Левицька, Марія Грицик, Марія Бумбар, Марія Силова, Марія Вайда, Марія Судин, Марія Варик, Катерина Вальницька, Параскевія Скрип, П. Левкуц, Анна Когут, Катерина Блакіта, Г. Леськів, Марія Ґурська, Параскевія Ребізант, Анастасія Ґах, Марія Ґрех, Анна Ґах, Катерина Стойкевич, Ксеня Макогон, Г. Бумбар, В. Паньків, А. Ґрех, М. Муцівський; Текля Мартиняк, Софія Кузіна, М. Охримок, В. Коваль, І. Сукмановський, В. Яблонський, Е. Тимкович, Г. Тучапський, Анна Коваль, Юлія Чесна, Н.Н., Куземська, Марія Заремба, Анастасія Люта, Юлія Слободзян, Марія Роль, Марія Кордуба, Ольга Макух, Анастасія Стефанюк, Анна Лукач, Марія Лукач, Юлія Макара, Катерина, Мовчан, В. Петровай, Христина Семак, Д. Кривчук; по 25 ц.: М. Виростко, Т. Кушка, Анна Максим, Й. Мальчус, Анна Лаптута, Марія Паньків. Разом $86.75.

Парохіяльний комітет.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Жертви на читальню в Чолганах.

На читальню в селі Чолганах, повіт Долина, зложили дальші жертви по $1: д-р В. Ґалан, М. Дубас, Ф. Ярощук, В. Білохур, М. Дармограй, М. Місевич, М. Стан; д-р П. Дубас 64 ц.; по 50 ц.: В. Волшанський, М. Рибак, Шіф, Т. Хімій, Й. Шаварин, по 25 ц.: М. Сопрун, С. Бобяк. Разом $10.64. Доложивши кілька своїх центів і оплативши пересилку, я вислав $11 до рідного села.

Василь Василюк.

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Зо срібного весілля на інвалідів.

Дня 12 лютого ц. р. відбулося в родині Біликів срібне весілля. Забаву влаштували наші місцеві жінки під проводом пані Семчишин. Чоловік пані Семчишин виконав ролю тостмайстра. Забава велася до пізної ночи. В часі забави забрала слово пані Сосновська і попросила зібраних зложити жертву на українських інвалідів у Рідним Краю. Збіркою занялися П. Мацюх і К. Шемердяк. Зложили по $1: А. Синіцька, А. Сосновська, гром. Заозпані, Л. Білик, П. Шемердяк, М. Моцюх, І. Семчишин; по 50 ц.: М. Стефанюк, С. Стоцький, І. Мелянoвський, В. Шпорлюк, Р. Ґрабінський; С. Гасюк 25 ц.; дрібними 40 ц. Разом $9.65 переслано через Обеднання на призначену ціль.

КОГОЗ, Н. Й.

На народні цілі.

Відділ 34-тий Союзу Українок Америки в Когоз переслав через Обеднання $35 на народні цілі: $20 на визвольну боротьбу і $15 на політичних вязнів.

Ольга Коник.

Наші діти.

— Скажи, мамусю, як називається віслюкова мама?

— Ослиця, синку.

— А чи ти теж так називаєшся?

— Я?

— Так. Ти вчора казала мені, що я осел.

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ. (112)

Порушаючись без наймешого галасу, наче тінь хмари, Тарзан підсунувся до самих прохожих, які, перемучені до краю, ледви волікли за собою ноги. Тарзанові було тепер їх дуже легко поконати. Він просто міг ззаду вхопити рівночасно обох за карк і миттю задушити. Та йому треба було наперед вивідати правду: довідатися, де є Джейн, що вони з нею зробили.

Уривочно і пригноблено вони говорили. То про Анету, то про Джейн, то про Сборова. Згадували також замордовану Сборовом його жінку. А Тарзан усього того уважно слухав. Він ловив кожне слово і зо здивуванням переконувався, що все те, що говорив Сборов, було брехнею. Виходило, — а ці два чоловіки перед собою не мали потреби брехати — що вони приятелі Джейн.

Виходило, що останній лайдак і шубравець був сам Сборов. Але Тарзан слухав далі. Бравн знеохочено промовив: „Ах, признаюся, що я в короткому часі полюбив Анету. Гарна була дівчина і так таємничо десь щезла. А пані Джейн! Що за відважна, добра чесна і гарна жінка. Теж десь пропала. Я віддав би життя, щоб їх найти". В тому моменті зіскочив між них Тарзан.

Він уже наявно переконався про все і більше не треба було йому слухати. Оба подорожні з переляку охнули. „Я поможу вам", промовив він. „А це хто до чорта?!" — викрикнув Бравн, побачивши, що це не звір, тільки білий чоловік. „Я вам поможу віднайти ті дві жінки, що вам так таємничо пропали", сказав Тарзан. „А ти що про них знаєш?" — запитав неприв'ітно Бравн.